

Warszawa, 28 października 2019 r.

Prof. dr hab. Hanna Godlewska-Majkowska
Instytut Przedsiębiorstwa
Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ MGR KINGI BEDNARZEWSKIEJ PT.

**„KONKURENCYJNOŚĆ WYBRANYCH DESTYNACJI INWESTYCYJNYCH
W BRANŻY OUTSOURCINGU PROCESÓW BIZNESOWYCH”
NAPISANEJ POD KIERUNKIEM DR HAB. ZBIGNIEWA PASTUSZAKA PROF. UMCS
I DR. JAROSŁAWA BANASIA**

1. Wybór tematu

Praca Pani mgr Kingi Bednarzewskiej dotyczy ważnego zagadnienia tworzenia warunków rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o efekty synergiczne powstające na styku administracji, biznesu oraz nauki. Autorkę interesuje przy tym stworzenie praktycznych narzędzi pozwalających na zidentyfikowanie możliwości w tym zakresie, co czyni tę pracę interdyscyplinarną na pograniczu ekonomii i zarządzania, z nachyleniem w kierunku ekonomii instytucjonalnej.

Zostały sformułowane następujące pytania badawcze:

1. Jakie czynniki przyczyniają się do podnoszenia konkurencyjności danej lokalizacji inwestycyjnej w staraniach o inwestycje w branży BPO/ITO?
2. Czy decyzje o inwestycjach w branży BPO/ITO w wybranych lokalizacjach są zdeterminowane przez stopień rozwoju i funkcjonowania modelu potrójnej helisy?
3. Jak definiowany jest stopień rozwoju i funkcjonowania modelu potrójnej helisy?
4. Jaka jest optymalna struktura powiązań pomiędzy podmiotami reprezentującymi środowisko administracji, nauki i biznesu?
5. Czy można wskazać odchylenia bieżącego stopnia rozwoju od optymalnej struktury powiązań współpracy pomiędzy podmiotami reprezentującymi środowisko nauki, biznesu i administracji?

6. W jaki sposób będą kwalifikowane miasta do grup aktywności w zakresie gotowości do współpracy pomiędzy podmiotami reprezentującymi środowisko nauki, biznesu i administracji?
7. Jaka będzie wielkość poszczególnych grup środowiska nauki, biznesu i administracji w zakresie gotowości do współpracy według przyjętej klasyfikacji?

Wybór tematu uważam za słuszny, aczkolwiek pewne wątpliwości budzi sprowadzenie kwestii konkurencyjności do związków z potrójną helisą. Zagadnienie konkurencyjności miast jest bardzo złożone, dlatego w tytule zawiera się nadmierna obietnica w stosunku do faktycznej zawartości dysertacji.

Mam też wątpliwość, jak rozumieć słowo destynacja. Popularne rozumienie tego słowa to: miejsce przeznaczenia, cel podróży, przy czym to słowo jest zwykle używane w turystyce oznaczając cel podróży. Ponadto w odniesieniu do lokalizacji miejsce może być rozpatrywane na różnych poziomach podziału taksonomicznego. Dlatego we wstępie zabrakło zdefiniowania tego pojęcia i określenia jednostek przestrzennych poddawanych analizie. Doktorantka nie jest precyzyjna także opisując zakres przestrzenny, gdyż podaje, że zakres przestrzenny objął podmioty funkcjonujące na terenie Polski. (str. 14). Dopiero w dalszej części opisu możemy dowiedzieć się, że przedmiotem doboru klucza przestrzennego są miasta, bliżej nieokreślone zarówno pod względem ich doboru oraz porównywalności.

2. Teza i hipotezy pracy

Celem głównym pracy jest „opracowanie autorskiej metodyki gotowości do funkcjonowania według koncepcji potrójnej helisy (Triple Helix Readiness) jako narzędzia do oceny poziomu gotowości środowiska nauki, biznesu i administracji do wzajemnej współpracy w wybranych destynacjach inwestycyjnych w branży outsourcingu procesów biznesowych w Polsce” (str. 11). Teza pracy została sformułowana w brzmieniu: adaptacja zmodyfikowanej metodyki gotowości sieciowej przedsiębiorstw (Net Readiness, NR) pozwala ocenić poziom gotowości środowiska nauki, biznesu i administracji w Polsce do wzajemnej współpracy.” (str. 11).

Ponadto Autorka sformułowała cel praktyczny badań:

„Celem praktycznym badań było sformułowanie rekomendacji dla lokalnej administracji niezbędnych w zapobieżeniu regresowi gmin wynikającego z niedostatecznego ich wyposażenia w infrastrukturę.” (str.7).

Autorka postawiła cztery cele cząstkowe, w brzmieniu:

1. „Dokonanie syntezy obecnego stanu wiedzy w zakresie funkcjonowania modelu potrójnej helisy jako determinanty inwestycji w sektorze BPO/ITO” (...),
2. Identyfikacja opinii i klasyfikacja wniosków przedstawicieli administracji publicznej, nauki i biznesu w zakresie czynników warunkujących inwestycje w nowoczesnym sektorze usług.
3. Określenie bieżącego poziomu rozwoju współpracy i stopnia odchylenia od optymalnego modelu potrójnej helisy poszczególnych ośrodków BPO/ITO w Polsce.
4. Sklasyfikowanie miast w grupy określające poziom gotowości do współpracy. (str. 11-12),

Ponadto Pani mgr Kinga Bednarzewska określiła następujące cele użytkowe:

1. Wskazanie możliwości wykorzystania metodyki gotowości do funkcjonowania według koncepcji potrójnej helisy (Triple Helix Readiness) do diagnozy zaawansowania współpracy pomiędzy środowiskiem nauki, biznesu i administracji w wybranych ośrodkach BPO/ITO.
2. Pomiar odchylenia bieżącego stopnia zaawansowania współpracy pomiędzy środowiskiem administracji publicznej, nauki i biznesu od optymalnego modelu potrójnej helisy.
3. Sformułowanie rekomendacji umożliwiających podniesienie pozycji konkurencyjnej wybranych destynacji.

Do postawionych celów i hipotez nie mam zastrzeżeń. Są one przyjęte w sposób logiczny, zgodnie z postawionymi pytaniami badawczymi.

W pytaniach badawczych, hipotezach i celach wybija się na pierwszy plan koncepcja potrójnej helisy. Moim zdaniem Autorka koncentruje się na możliwościach aplikacyjnych tej koncepcji, a nie na konkurencyjności wybranych lokalizacji. Opisanie konkurencyjności lokalizacji wymagałoby zbadania rynku inwestycji w BPO i wskazania przewag konkurencyjnych jakie mają dane ośrodki akademickie i wskazania, na ile przewagi konkurencyjne są one powiązane ze współpracą pomiędzy aktorami gospodarki regionalnej/lokalnej w postaci administracji, biznesu i sfery badawczo-rozwojowej.

3. Charakterystyka układu i treści pracy

Przedłożona do recenzji praca liczy 377 strony. Składa się z pięciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii, spisu tabel, spisu rysunków i pięciu załączników. Struktura pracy jest więc właściwa.

We wstępie Autorka zawarła wszystkie niezbędne informacje, które porządkują uzasadnienie wyboru tematu. Przedstawione zostały przyjęte pytania badawcze, cele pracy, teza oraz zwarty opis głównych zagadnień poruszanych w dysertacji. Autorka przybliży zastosowaną metodykę pod kątem zakresu przedmiotowego badań oraz zakresu czasowego i przestrzennego analiz. We wstępie jest też zasygnalizowany zestaw metod badawczych i narzędzi badawczych.

Zwraca uwagę logiczny charakter postawionych pytań badawczych, aczkolwiek może budzić wątpliwość ich kolejność. Zwłaszcza zamieniłabym kolejność pytania badawczego trzeciego z drugim.

Rozdział pierwszy zatytułowany „Konkurencyjność i atrakcyjność inwestycyjna Polski” stanowi cenne wprowadzenie do problematyki dysertacji. Autorka dokonała rzetelnej analizy dotychczasowego stanu wiedzy w badanej dziedzinie. Mam tylko wątpliwości, czy jest on wystarczająco powiązany z pozostałymi fragmentami pracy.

Ogólne rozważania dotyczące konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej są bardzo ogólnym tłem, a nie punktem wyjścia do rozważań analitycznych. Niemniej ten fragment dowodzi erudycji Autorki i bardzo starannie wykonanych badań literaturowych, aczkolwiek zbyt słabo poddanych analizie krytycznej lub syntezie.

Rozdział drugi pod tytułem „Rozwój sektora nowoczesnych usług biznesowych”, zawiera wprowadzenie dotyczące uwarunkowań zarządzania rozwojem miast, następnie ukazuje outsourcing usług biznesowych w ujęciu sektorowym z uwzględnieniem ewolucji tego sektora. Ponadto charakteryzuje uwarunkowania mikroekonomiczne tego zjawiska. Jednak to bardzo solidne przedstawienie zróżnicowania usług outsourcingowych nie znajduje odzwierciedlenia w sposobie badania związków pomiędzy biznesem, nauką i administracją.

W pracy zabrakło charakterystyki układu przestrzennego BPO w Polsce. Ten brak uważam za istotny, gdyż w rozmieszczeniu BPO wyraźnie wyróżnia się ośrodek krakowski, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w pracy oraz w doborze jednostek do ankietowania.

Rozdział trzeci zatytułowany „Współpraca nauki, biznesu i administracji w świetle modelu potrójnej helisy” stanowi syntetyczne opracowanie ujmujące zagadnienia inicjatyw klastrowych i klastrów oraz polityki w tym zakresie, a także prezentacje uwarunkowań współpracy pomiędzy nauką, biznesem i administracją oraz wskazanie źródeł atrakcyjności klastra dla inwestorów zagranicznych. Nie mam wątpliwości, że takie wprowadzenie jest potrzebne, ale ponownie mam wrażenie, że tytuł pracy odnosi się do konkurencyjności wybranych lokalizacji w stosunku do

branży outsourcingu, a nie do klastrów i gospodarki sieciowej. Nie negując, że jest potrzebny taki rozdział odczuwam niedosyt związany z ukazaniem roli środowiska lokalizacyjnego miast akademickich w kształtowaniu konkurencyjności ośrodków akademickich w światowych przepływach kapitału przeznaczonego na inwestycje w sektorze BPO. Gdy zatem był taki rozdział poprzedzający zawarte w kolejnym rozdziale przedstawienie wyników badania własnego Autorki to tego wrażenia zapewne by nie było.

Rozdział czwarty zatytułowany „Gotowość do współpracy w ramach modelu potrójnej helisy” ukazuje wyniki badań ankietowych przeprowadzonych z perspektywy głównych interesariuszy – urzędów miast, uczelni i przedsiębiorstw.

Niewątpliwie stworzenie takiego narzędzia badawczego jest cenne, zważywszy zwłaszcza na brak tego typu instrumentów wspierających zarządzanie miastem. Stworzenie tego narzędzia uważam za największe osiągnięcie Doktorantki, podobnie jak jego przetestowanie.

Mam jednak szereg wątpliwości co do ujęcia pytań oraz przeprowadzenia badania bez określenia obowiązkowego zakresu kompetencyjnego respondentów. Przykładowo osoby nie posiadające właściwej wiedzy w tym zakresie, a reprezentujące uczelnie o różnym poziomie natężenia relacjach z otoczeniem, mogły stworzyć nierzetelny materiał analityczny. Jest to duże ograniczenie obiektywności wyników badań, zwłaszcza przy ich wykorzystywaniu do określania potencjału konkurencyjnego miast, co było przedmiotem rozważań w kolejnym rozdziale pracy.

Kwestionariusze dotyczą całości aktywności uczelni wyższych związanych z biznesem, podczas, gdy BPO lub ITO to jednak centra usług współdzielonych, często stanowiące element strukturalny swojego głównego partnera - klienta. Dlatego raczej oczekiwałabym w tym rozdziale ukazania, na ile uczelnie mogą partycypować w tworzeniu centrów usług współdzielonych. Poza tym wyraźnie z pytań badawczych wynika, że autorkę interesuje atrakcyjność inwestycyjna polskich miast akademickich, związku z powyższym brakuje też wskazania uwarunkowań decyzji lokalizacyjnych w odniesieniu do sektora BPI/ITO zwłaszcza w kontekście wyników badań ONZ (UNCTAD). Inny jest mechanizm decyzji lokalizacyjnych, gdy ta decyzja ma charakter outsourcingu w firmie globalnej, inny zaś, gdy centrum usług współdzielonych ma obsługiwać grupę klientów z danego regionu.

Przygotowane kwestionariusze badawcze były zbyt ogólnie sformułowane dla dużych ośrodków akademickich, a także dla uczelni o bardzo rozbudowanych relacjach z biznesem i administracją. Stąd sumowanie wyników dla miast, dla których nie zebrano danych ze wszystkich wiodących pod względem kontaktów z otoczeniem danych jest mankamentem poznawczym dysertacji. Brak wypełnionych ankiet ze wszystkich uczelni ekonomicznych (UEK we Wrocławiu, UEK w

Krakowie) powoduje zatem błąd w zakresie adekwatności uzyskanych wyników badań do oceny aktywności miast. Trudno zatem porównywać tę gotowość bez uzyskania wystarczająco pogłębionych i pogłębionych wyników badań ankietowych. Dodatkowy problem stworzyło sformułowanie pytań w taki sposób, że tylko posiadając kompletne bazy danych dotyczących z relacji z otoczeniem można było wiarygodnie udzielić odpowiedzi na pytania zawarte w ankietach. Moim zdaniem zabrakło wywiadów pogłębionych z respondentami zarządzającymi tego typu relacjami w wybranych ośrodkach akademickich.

Trzeba także zwrócić uwagę na fakt, że przygotowany formularz nie uwzględniał specyfiki złożoności relacji z otoczeniem w przypadku uczelni wyjątkowo aktywnych pod tym względem. Dotyczy to szczególnie oceny lokalizacji takich jak Warszawa i Poznań, gdzie kontakty uczelni ekonomicznych z otoczeniem gospodarczym są wyjątkowo różnorodne i na dużą skalę. Podobnie nie można nazwać porównywalnymi wyniki badań w uczelniach wyższych z uwagi na ich specyfikę, a także duże uzależnienie wyników ankiet od wiedzy przedstawiciela środowiska akademickiego oraz stopnia integracji baz danych dotyczących współpracy z otoczeniem. Dlatego moim zdaniem wyniki byłyby bardziej wiarygodne, gdyby porównywane były miasta o podobnym potencjale i strukturze kapitału relacyjnego z otoczeniem instytucjonalnym i biznesowym oraz uczelnie o podobnym charakterze, powiązane logicznie z usługami BPO/ITO.

W rozdziale ostatnim pracy zatytułowanym „Potencjał konkurencyjny miast w kontekście rozwoju współpracy pomiędzy środowiskiem nauki, biznesu i administracji w Polsce” Autorka zawarła wyniki swoich badań kwestionariuszowych. Jest to na pewno ciekawa propozycja, ale do wyników trzeba odnieść się bardzo ostrożnie z uwagi na wskazany już brak reprezentatywności badań aktywności uczelni.

4. Dobór metod badawczych oraz literatura

W pracy wykorzystano liczne klasyczne metody w postaci przeglądu literatury i analizy danych wtórnych. Ponadto Pani mgr Kinga Bednarzewska wykorzystwała badania kwestionariuszowe w oparciu o samodzielnie przygotowane kwestionariusze ankiety, a także posłużyła się licznymi metodami statystycznymi. Bardzo podkreślić należy staranność metodyczną Doktorantki wyrażoną w postaci dołączenia do pracy załącznika z dodatkowych materiałem dokumentującym poprawność analiz statystycznych.

W odniesieniu do literatury, należy podkreślić, że Pani mgr Kinga Bednarzewska przeprowadziła bardzo obszerne studia literaturowe, o czym świadczy duża liczba pozycji w spisie literatury oraz charakter rozważań w części teoretycznej pracy. Skorzystała bowiem z około 286, w tym 74 pozycje zagraniczne. Sugerowałabym jednak dokonanie w tym wykazie podziału na pozycje naukowe, bazy danych i portale internetowe oraz raporty i analizy instytucji publicznych. Praca jest napisana poprawnym językiem i wyróżnia się starannością wykonania.

Ocena końcowa

Za główną wady rozprawy należy uznać brak jednoznacznego i konsekwentnego związku tematu rozprawy z jej zawartością. Zabrakło zwłaszcza we wstępie wskazania zawężenia realizowanego tematu i jego przyczyny. Natomiast za dużą wartość pracy uważam przygotowanie i przetestowanie kwestionariuszy wielce pomocnych w zarządzaniu miastami akademickimi. Do tej pory nie było tego typu propozycji. Dlatego praca Pani mgr Kingi Bednarzewskiej stanowi wartościową propozycję użytecznego i bardzo potrzebnego rozwiązania z zakresu ekonomii instytucjonalnej.

Dostrzec należy także konsekwencję rozważań zawartych w dysertacji. Pytania badawcze znalazły logiczne odzwierciedlenie w hipotezach, a te z kolei stały się osnową analizy literatury w rozdziałach wprowadzających oraz w rozdziale prezentującym wyniki badania własnego Doktorantki.

Pani mgr Kinga Bednarzewska bardzo dobrze posługuje się metodami analizy ilościowej. Założone cele poznawcze zostały osiągnięte z pomocą trafnie dobranych i prawidłowo zastosowanych metod analitycznych.

Biorąc wszystko pod uwagę oraz ustawowe wymogi stawiane pracom doktorskim, **na podstawie przeprowadzonej analizy pracy doktorskiej napisanej przez Panią mgr Kingę Bednarzewską stwierdzam, że spełnia ona wymogi stawiane pracom doktorskim w ustawie z dnia 14 marca 2003r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595) i wnioskuję o dopuszczenie jej Autorki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

Myszkowska-Blajhowska